

s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.sof@regeringskansliet.se.

Remissvar över departementspromemorian Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende - förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020: 16)

Inspektionen för vård och omsorg ställer sig positiva till att det införs tydliga regleringar i lagstiftningen gällande placeringar av barn i skyddat boende och stärkt skydd för barn som behöver vård i skyddat boende tillsammans med den skyddsökande

IVO har synpunkter på utredningen i följande avsnitt:

3.1.1 Barn ska kunna placeras omedelbart i skyddat boende

Placering av barn över 15 år kräver samtycke

Enligt förslaget ska en placering av barn som fyllt 15 år beslutas endast om barnet självt samtycker till det. Åldersgränsen är såvitt framgår satt utifrån den åldersgräns som råder i LVU. Det vore dock önskvärt med ett resonemang kring även äldre barns rätt till skydd och i vilken utsträckning uttalade åldersgränser harmoniserar med barns rätt till skydd mot diskriminering (Barnkonventionen art 2). I detta sammanhang är det av intresse att särskilt fundera över att FN:s barnrättskommitté särskilt belyst att minimiåldrar som innebär inskränkningar i förhållande till barns rätt till överlevnad och utveckling inte är acceptabla.

3.1.4 Vårdnadshavarens beslutanderätt i frågor som kräver samtycke under vistelsetiden

IVO vill påtala vikten av att barnets möjligheter att få somatisk vård säkerställs. I promemorian klargörs inte hur det ska säkerställas

att barn får sina behov av somatisk vård tillgodosedda under placeringen på skyddat boende. IVOs uppfattning är att nuvarande hälso- och sjukvårdsreglering inte tydligt medger att hälso- och sjukvård kan ges till ett barn utan båda vårdnadshavarnas samtycke (om det inte på annat sätt står klart att de är överens) och att den föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 13 a § 5 FB inte undanröjer hälso- och sjukvårdslagstiftningens krav på att samtycke ska erhållas från båda vårdnadshavarna.

IVO anser därför att det behövs en vidare analys av om utredningens förslag harmoniserar med artikel 24 BK, barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa och sjukvård.

3.2 Sekretess

Sekretess för stödboenden

Av promemorian framgår att sekretess ska gälla för skyddat boende och HVB som bedriver verksamhet i form av skyddat boende. Detta förslag tillstyrker IVO. Det finns dock, enligt IVO:s vetskap, även andra typer av verksamheter som bedrivs som skyddade boenden. I första hand handlar det om stödboenden. För barn i sexton- och sjuttonårsåldern som behöver stöd och skydd mot hot och våld, men som inte har ett vårdbehov som motiverar till placering på HVB, händer det att bedömningen görs att ett sådant stödboende är rätt insats. Det handlar om barn som är tillräckligt självständiga för att klara ett eget boende, men som är för unga för att placeras i skyddat boende enligt den nya lagstiftningen. IVO noterar att placering av barn med skyddsbehov på stödboende är en ovanlig situation och kanske inte eftersträvansvärd. Sådana placeringar förekommer dock redan idag och IVO ser därför ett behov av att kunna sekretessbelägga uppgifter även gällande dessa verksamheter. Om uppgifterna inte kan sekretessbeläggas med stöd av den nya lagstiftningen riskerar sådana verksamheter att inte kunna säkerställa de placerades skydd och säkerhet.

Sekretess i förhållande till utformning av beslut

IVO noterar att ett beslut enligt 6 § LVU kan utformas utan att innehålla uppgifter om var barnet är placerat, då beslut om placering fattas i ett särskilt överklagningsbart beslut enligt 11 § LVU. IVO uppfattar att något sådant särskilt beslut inte ska fattas i fråga om skyddat boende då utredningen uttryckligen anger att 10-36 §§ inte är tillämpliga vid placering på skyddat boende. IVO anser att det bör tydliggöras hur beslut om skyddade boenden ska utformas så att besluten men inte uppgift om placeringsadressen omfattas av regleringen i 26 kap. 7 § OSL. Det kan även ifrågasättas hur ett beslut med placering med stöd av 6 kap 13 a § punkten 5 FB förhåller sig till denna bestämmelse. Skälet till att beslut om omedelbar placering i

skyddat boende ska omfattas av undantaget från sekretess i 26 kap. 7 § OSL är att beslutet fattas emot en av vårdnadshavarnas vilja och att samtycke till åtgärden därmed saknas. Detta är även förhållandet vid en placering med stöd av föräldrabalken men dessa beslut omfattas enligt förslaget inte av bestämmelsen.

Utöver ovanstående synpunkter på promemorian vill IVO i sammanhanget även inkomma med följande synpunkter:

2.5 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) 6 kap 1 a § SoL

IVO vill påtala att lydelsen i 2 st *tas emot* bör ändras till *placeras* för att undvika missförstånd.

3.1.5 Prövningen av barnets bästa enligt 6 kap. 13 a § FB

Gällande placering med stöd av 6 kap. 13 § a punkten 5 FB anser IVO är det viktigt att det tydliggörs att barn endast ska kunna placeras på skyddat boende i de fall nämnden bedömt att:

- den våldsutsatta vårdnadshavaren har tillräcklig föräldraförmåga att tillgodose barnets behov, samt
- den andra föräldern eller vårdnadshavaren inte är lämplig att ta hand om barnet (våldsutövaren behöver inte vara barnets andra förälder/vårdnadshavare)

Ovanstående är betydelsefullt då många familjer idag inte utgörs av en konventionell kärnfamilj. Det innebär att våldet kan utövas mot en förälder av en person utan biologisk anknytning till barn i familjen samt att barn i samma familj kan ha olika föräldrar med olika möjlighet att ingripa till skydd för det egna barnet.

Tillsyn av skyddade boenden

I IVO:s yttrande till SOU:n 2017:112 ”Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende”, avstyrkte IVO förslaget att skyddade boenden ska omfattas av krav på frekvenstillsyn. Vid genomgång av den aktuella departementspromemorian finner IVO att det finns skäl att ändra inställning i denna del. I dagsläget är frekvenstillsyn det system IVO har för att utöva tillsyn gentemot boenden där det finns placerade barn. Även om barnet är med sin vårdnadshavare så är situationen så pass utsatt för dessa placerade barn att de bör hanteras på samma sätt som barn som placeras utan

vårdnadshavare. IVO tillstyrker således förslaget att skyddade boende som tar emot barn ska omfattas av krav på frekvenstillsyn.

Bemanning på skyddade boenden

IVO anser att de skyddade boenden som tar emot barn ska ha personal tillgänglig i boendet dygnet runt. Barn och vårdnadshavare som placeras på ett skyddat boende befinner sig i en utsatt situation, där det är viktigt att uppmärksamma deras behov av stöd. Utredningen (SOU 2017:12) anför att bemanning dygnet runt kan vara motiverat till exempel när medföljande barn bedöms ha stora behov av stöd. IVO menar att utgångspunkten måste vara att barn som placeras på skyddade boenden har ett stort behov av stöd i och med den situation de befinner sig i. Socialnämnden har inte alltid tidigare kännedom om barnet innan en omedelbar placering varför nämnden inte känner till om barnet har några särskilda behov utöver detta. Det är också viktigt att beakta att barnens vårdnadshavare som sökt skydd befinner sig i en utsatt situation, vilket kan medföra svårigheter att tillgodose barnens behov av omsorg, trygghet och stöd. Utifrån ovanstående resonemang är det IVO:s uppfattning att det inte räcker att personal på skyddade boenden under delar av dygnet endast finns tillgänglig genom telefonsamtal. Då det bygger på att barn och vårdnadshavare har kapacitet att kontakta personal.

Förslagen i promemorian harmoniserar inte med SOU 2020:47 "Hållbar socialtjänst- en ny socialtjänstlag"

IVO vill uppmärksamma det faktum att förslag i SOU 2020:47 inte harmoniserar med promemorian.

I SOU 2020:47 förslås i 17.3.3 att socialnämnden, utan föregående individuell behovsprövning, ska kunna erbjuda skyddat boende för våldsutsatta vuxna. Med utredningens förslag blir det lagligt och möjligt för socialnämnden att erbjuda skyddat boende där kvinnan själv, en väninna eller t.ex. polisen kan ta direkt kontakt med boendet och efterfråga en plats. I SOUn kommenteras att för det fall den våldsutsatta skulle ha medföljande barn så kommer den som arbetar i boendet att omfattas av anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL.

IVO vill i sammanhanget lyfta att förslaget om att skyddat boende ska kunna erbjudas, utan föregående behovsprövning, kvinnor och medföljande barn skyddat boende inte harmoniserar med förslagen i promemorian.

Beslut om bifogat remissvar har fattats av generaldirektör Sofia Wallström. I den slutgiltiga handläggningen har avdelningschefen

Maria Björklund, tf. avdelningschefen Michael Philipsson och biträdande chefsjuristen Monica Jacobson deltagit. Inspektören Eva-Maria Ambesjö har varit föredragande.

Inspektionen för vård och omsorg

Sofia Wallström

Eva-Maria Ambesjö